

R

Una
mirada
cap a fora

Ahores d'ara ningú no pot dubtar que el nacionalisme és un tema de moda. Això podrà agradar o no, però resulta evident que les publicacions sobre aquest fenomen, siguin obres d'intenció política o estrictament acadèmiques, omplen les prestatgeries de les llibreries i ben sovint troben un ressò polèmic en la premsa periòdica. Afortunadament, entre aquesta confusió de títols, els publicats en català no es redueixen a les reflexions sobre la pròpia identitat nacional ni al problema, certament més pragmàtic, de l'encaix del fet diferencial en les estructures polítiques de l'Estat. Per sort, el panorama del llibre en català va obrint-se a l'aproximació teòrica al nacionalisme i a una mirada cap a fora, a la constel·lació de nacions grans i petites, que permet de contextualitzar i de repensar les realitats més immediates. En aquest sentit, la connexió amb la producció intel·lectual forània es produeix sobretot amb el món anglosaxó, segurament més receptiu a abordar la complexitat del fet nacional que no d'altres tradicions culturals com la francesa. Liah Greenfeld, de fet, és una autora nordamericana i l'obra dirigida per Montserrat Guibernau, tant per la seua formació britànica com per la procedència de molts dels autors que hi col·laboren, s'inscriu també en un marc de referències anglosaxones.

L'obra de Liah Greenfeld, *Nacionalisme i modernitat*, aplega diversos assaigs que, com diu l'autora, reivindiquen el nacionalisme

Liah Greenfeld
Nacionalisme i modernitat
Catarroja-València, Afers
Universitat de València, 1999
191 pàgs.

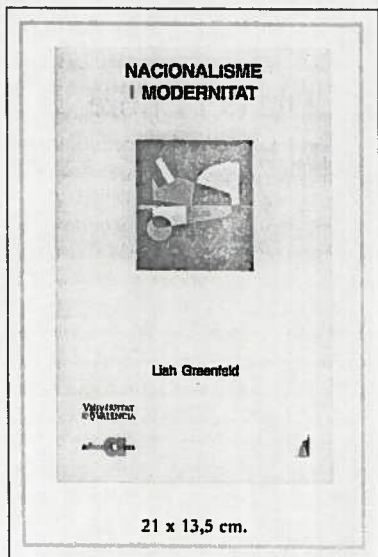
Montserrat Guibernau (dir.)
Nacionalisme
Debats i idees per a un nou mil·lenni
Barcelona, Proa, 1999
270 pàgs.

com «el sistema cultural dominant generador d'ordre en la nostra societat moderna». Aquesta tesi fonamental, que insisteix en les idees del seu llibre més conegut —*Nationalism: Five Roads to Modernity* (1992)—, implica que el nacionalisme ha tingut un paper essencial en l'aparició de les institucions que defineixen la societat moderna: l'estratificació en classes, l'estat, la ciència i el capitalisme. Per tant, no es tractaria d'un epifenomen sense consistència pròpia, un mer reflex derivat de factors econòmics—com al capdavant sostenen les teories «modernistes»— o d'altres de tipus psicològic i potser biològic—com els que poden ser el rerefons de les teories «primordialistes» sobre l'origen de les nacions. En tots dos casos—afirma Greenfeld— aquestes causes es consideren més objectives i reals que no el nacionalisme, reduït a un mer producte simbòlic. D'aquesta manera, en oposició a les interpretacions funcionalistes i marxistes, la base de la societat moderna no seria la industrialització sinó el nacionalisme. És més: l'aparició de les identitats nacionals i de les ideologies associades hauria precedit històricament—i hauria estat una de les causes—del procés d'industrialització, del desenvolupament de l'estat i de la secularització de la cultura.

El llibre col·lectiu dirigit per Montserrat Guibernau, *Nacionalisme*, s'estructura en dues parts, una d'abast més teòric, i una altra que analitza alguns casos concrets, bàsicament de l'entorn europeu. En la primera part, Will Kimlicka tracta les relacions entre cosmopolitisme i lustrat i el nacionalisme liberal, per a concloure que, contràriament al que postula certa «correcció política», el nacionalisme de minories no s'oposa necessàriament al liberalisme ni a l'intercanvi cultural. Charles Taylor, per la seua banda, insisteix en la vinculació entre el nacionalisme i la moder-

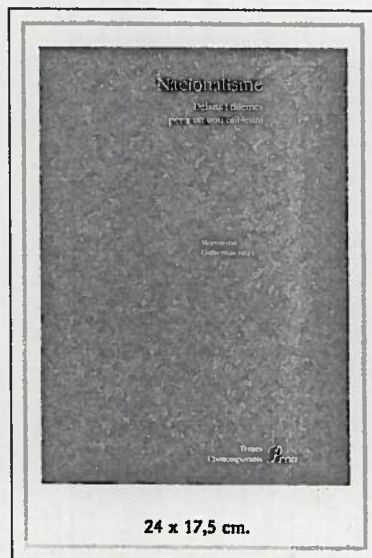
nitat, mentre que Salvador Cardús remarca les seues arrels polítiques, en tant que element legitimador de la democràcia en les societats actuals. David Miller destaca la dimensió cohesionadora del nacionalisme i la necessitat d'una cultura pública compartida, mentre que Josep R. Llobera remarca que aquests sentiments solidaris no poden comprendre's sense valorar el poder emocional de la identitat nacional. Aquesta part es clou amb un repàs crític de les diverses interpretacions sobre la identitat nacional a càrrec d'A. D. Smith. La segona part s'enceta amb una anàlisi de Guibernau sobre les actituds dels estats occidentals davant les reivindicacions de les nacions minoritàries, que van des de la federació fins a la negació i repressió. Casos com el basc, l'irlandès i el dels indígenes mexicans—tractats per Gurutz Jáuregui, B. O'Leary i N. Gutiérrez—giren, en major o menor mesura, al voltant de la violència. Finalment, s'aborda el problema de la redefinició de la ciutadania (D. Schnapper) i, ja en una perspectiva històrica, s'analitza la creació d'una cultura nacional catalana alternativa a la nascuda a l'ombra de l'Estat (A. Colomines). En definitiva, l'obra ofereix una suggestiva panoràmica de les implicacions intel·lectuals i dels reptes polítics que, en aquest nou tombant de segle, planteja un fenomen social tan controvertit com el nacionalisme, i que fa ben poc podia semblar ja caducat.

Pau Viciano

21 x 13,5 cm.

El món de les nacions

24 x 17,5 cm.

El món de les nacions